

I Inleiding

In het Grieks zijn er twee manieren om 'ik ben' te zeggen namelijk *egoo eimi* of *eimi*. De eerste vorm heeft het persoonlijk voornaamwoord 'ik'. De tweede niet. In het Nederlands en in de meeste andere talen is het woordje 'ik' grammaticaal gezien verplicht. In het Grieks ligt dat iets anders. Aan de werkwoordsvorm is al te zien dat het om de eerste persoon enkelvoud gaat. In zekere zin is het dus overbodig om daar het woordje 'ik,' 'jij,' 'hij,' etc. aan toe te voegen. Maar soms niet.

Bijvoorbeeld in Mattheüs 11:29, 'leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart' ontbreekt het woordje *egoo*, 'Ik', maar het zit al besloten in het woordje *eimi*, 'Ik ben'. Het al dan niet aanwezig zijn van het woordje 'Ik' is veelal een kwestie van klemtoon. Als de nadruk in de zin op de persoon moet vallen dan wordt het persoonlijk voornaamwoord toegevoegd en anders (dikwijls) niet.

Zo staat in Mattheüs 14:27 het woordje *egoo* er wel.

'Maar meteen sprak Jezus hen aan en zei: Heb goede moed, Ik ben het; wees niet bevreesd.' (Mat. 14:27).

De discipelen waren in zwaar weer beland met hun schip en in hun nood zagen ze dan ook nog eens iemand op hen afkomen, lopend over het water. Het is niet onbegrijpelijk dat ze in deze hachelijke omstandigheden het uitschreeuwden van angst. Maar toen klonk hen de vertrouwde stem van de Meester tegemoet. IK ben het. Ik en niemand anders. Hij was ook de Enige in het gehele universum Die deze woorden met zoveel gezag tot hen kon spreken.

'Ik ben' staat er in deze tekst. We kunnen er haast niet aan ontkomen om hier onmiddellijk te denken aan die Naam waarmee God Zich aan de berg Horeb aan Mozes bekendmaakte.

'En God zei tegen Mozes: IK BEN DIE IK BEN. Ook zei Hij: Dit moet u tegen de Israëlieten zeggen: IK BEN heeft mij naar u toe gezonden.' (Ex. 3:14).

'Ik ben' is de Naam van de God van Abraham, de God van Izak en de God van Jakob (Ex. 3:6, 15). En in dat licht bezien is deze naam interessant als de Heere Jezus Zelf deze woorden in de mond neemt. Niemand minder dan God Zelf stelde de angstige discipelen in hun slingerende bootje gerust. En Zijn woorden misten hun uitwerking niet. Niet op de discipelen en ook niet op de wind. De wind ging liggen (Mat. 14:32). En de discipelen aanbaden Hem:

‘Werkelijk, U bent de Zoon van God.’ (Mat. 14:33).¹

De meest opmerkelijke uitspraak vinden we in Johannes 8. In het lange twistgesprek in dat hoofdstuk beroemden de Joden zich erop Abrahams zaad te zijn. De Heere beschuldigde hen ervan in elk geval niet Abrahams werken te doen. Het gaat er fel aan toe en over en weer beschuldigden ze elkaar ervan uit de duivel te zijn of de duivel te hebben. De climax van dit gedeelte begint in vers 51.

‘Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Als iemand Mijn woord in acht genomen heeft, zal hij beslist de dood niet zien tot in eeuwigheid.’ (Joh. 8:51).

Hoezo de dood niet zien? Hoe zit dat dan met Abraham en de profeten? Die zijn toch ook gestorven? We voelen al aankomen waar dit gesprek naar toe gaat.

‘U bent toch niet meer dan onze vader Abraham, die ook gestorven is? Ook de profeten zijn gestorven. Voor wie geeft U Zichzelf uit?’ (Joh. 8:53).

Op het eerste deel van de vraag verwachten de Joden niets anders dan het duidelijke antwoord ‘nee.’² Het tweede deel wordt op dreigende toon gesproken. We horen er bijna in: ‘waag het eens om het te zeggen!’

Op dit laatste deel van de vraag, wie Hij Zichzelf maakt³, met andere woorden Wie Hij denkt dat Hij wel is, geeft de Heere nog geen antwoord. Maar van Abraham, die Hij wat cynisch ‘uw vader’ noemt, zegt Hij:

‘Abraham, uw vader, verheugde zich er sterk op dat hij Mijn dag zou zien, en hij heeft die gezien en heeft zich verblijd.’ (Joh. 8:56).

Hier wordt al vol onbegrip op gereageerd:

¹ Hier ontbreekt het persoonlijk voornaamwoord. De discipelen drukken niet uit: U, en niemand anders is Gods Zoon. Zij willen zeggen: U bent GODS ZOON.

² Dat blijkt uit de constructie van de grondtekst in het woordje *mè*, ‘toch niet’.

³ Volgens SV.

‘U bent nog geen vijftig jaar en hebt U Abraham gezien?’ (Joh. 8:57).⁴

De Heere gaat voorbij aan het feit dat zijn gesprekspartners Zijn woorden verdraaien en antwoordt met die opmerkelijke uitspraak:

‘Eer Abraham was, IK BEN.’ (Joh. 8:58, SV).⁵

Dit was het antwoord op hun vraag ‘voor Wie geeft U Zichzelf uit?’. Ze hebben het antwoord begrepen. Daar hoeven we niet over te discussiëren.

In het gesprek had de Heere hen het vuur na aan de schenen gelegd. Hij had hen duidelijk gemaakt dat ze nog niet vrij waren en dat ze alleen bevrijd konden worden door de waarheid. (Joh. 8:32, 33). Hij had hen expliciet verteld dat ze een slaaf waren van de zonde. (Joh. 8: 34, 35). Hij trok hun uitspraak dat zij Abrahams zaad waren sterk in twijfel. (Joh. 8:37-40). Vervolgens trok Hij ook in twijfel of God wel hun Vader was. (Joh. 8:42). Hij vertelde hun klip en klaar wie hun vader wel was. (Joh. 8:44). Bovendien vertelde Hij hen onomwonden dat ze geen woord geloofden van wat Hij zei. (Joh. 8:45). Vanwege al deze aantijgingen hadden de Joden kwaad kunnen worden, maar ze vonden hierin geen reden om Hem te stenigen. Hij had niets gedaan of gezegd wat tegen de wet was. Zijn laatste uitspraak was volgens hen echter zo godlasterlijk, dat die zijn dood rechtvaardigde.

‘Eer Abraham was, IK BEN.’

De boodschap kwam aan. Ze kregen een duidelijk antwoord op hun vraag. Wie maakt Gij Uzelf? Wie denkt U dat U bent? Zijn antwoord:

IK BEN.

Hier was de maat vol. In hun ogen was dit godslastering (zie ook Johannes 5:18). Hij maakte Zichzelf God gelijk. En niet wetend dat zij oog in oog stonden met hun eigen God, de God van Abraham, Izak en Jakob, raaptten zij stenen op om Hem te stenigen. In plaats van zich vast te

⁴ Merk op dat de Joden de uitspraak omkeren. De Heere zei dat Abraham Zijn dag had gezien en verblijd is geweest. De Joden maken ervan dat de Heere Jezus gezegd zou hebben dat Hij Abraham gezien had.

⁵ *egoo eimi*

klampen aan Zijn woord van leven (Joh. 8:51) antwoordden zij met de dood. Waarom? Omdat zij Hem (nog) niet (her)kenden.